

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 79, fremsættelsen i tidenden sp. 40).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Per Hækkerup: Da mit partis ordfører, det ærede medlem hr. Chr. Christiansen, ikke har været i stand til at komme til stede i mødet i dag, skal jeg på hans vegne tillade mig at anbefale lovforslaget til det høje tings vedtagelse.

Lovforslaget følger sig ligesom det tidligere behandlede ind i den helhed, vi beskæftiger os med i disse dage, og skal ligesom dette ses som et af midlerne til at forhindre, at de foranstaltninger, der nu gennemføres, resulterer i prisstigninger, som ikke er uomgængelig nødvendige. Det er lovforslagets hensigt at udvide de beføjelser, monopoltilsynet har i øjeblikket, på den måde at hele den varegruppe, der falder ind under monopollovens område, fremtidig skal være underkastet den bestemmelse, at kun prisforhøjelser, der forud er godkendt, kan iværksættes. I øjeblikket gælder denne bestemmelse om forudgående godkendelse af prisforhøjelser kun for et begrænset antal af de varer, monopolloven omfatter, et begrænset antal, der er optaget på en særlig liste. Lovforslaget tilsigter at udvide listen til at omfatte alle de varegrupper, som er underkastet forskellige former for konkurrencebegrænsning. Det er med andre ord lovforslagets tankegang, at på de områder, hvor konkurrencen ikke bestemmer prisdannelsen, dér skal sådanne overvejelser i alle tilfælde foregå i monopoltilsynet, og kun de forhøjelser af priserne, der er begrundet i omkostningsstigninger, som er rimelige, vil derefter kunne godkendes.

Jeg tror, at den udvidelse af monopoltilsynets beføjelser, som hermed bliver virkeliggjort, vil betyde en større effektivitet i modvirkningen af prisstigninger, som kan undgås, og jeg kan derfor på mit partis vegne anbefale lovforslaget.

Thorkil Kristensen: Den monopollov, som nu foreslås ændret, er blevet til efter meget

lange udvalgsforhandlinger gennem to folketingsssamlinger. Den sidste udvalgsbehandling endte med, at vi sluttede et firkantet forlig mellem det, vi plejer at kalde de fire gamle partier; ved dette forlig blev der givet indrømmelser fra forskellig side, man kan vel egentlig sige fra begge sider, således at vi bøjede synspunkterne mod hinanden.

En af de ting, vi forhandlede indgående om under disse udvalgsdrøftelser, var spørgsmålet om forudgående godkendelse af prisforhøjelser, men et af resultaterne af vore forhandlinger blev, at vi som led i det forlig, der blev sluttet, vedtog, at der ikke skulle være permanente bestemmelser af denne art. Når der således i den nugældende monopollov er fastslået den normalregel, at der ikke skal forudgående tilladelse til prisforhøjelser, er det et led i et forlig indgået på bredt grundlag her i tinget efter meget lange og grundige forhandlinger. Det bør være en almindelig demokratisk regel, at når dette er tilfældet, ændrer man ikke en sådan tilstand, uden at der enten er enighed om det mellem de forligssluttende partier, eller der er indtruffet forhold, som på afgørende vis ændrer forudsætningerne for det, som dengang blev vedtaget.

Jeg skønner, at der ikke er tilslutning fra de forligssluttende partier. Jeg kan heller ikke indse, at der siden 1955 skulle være indtruffet forhold, som ændrer forudsætningerne for det, vi dengang vedtog. Forholdene i landet er stort set i prismæssig henseende de samme, som de var dengang. Der er ikke nogen ny afgørende faktor i vort prisniveau. Jeg finder anledning til at sige, at det er en selvfølge, at ethvert fornuftigt firma, som har sine priser under kontrol, ikke er interesseret i at gennemføre prisforhøjelser, som man kan risikere bagefter at få underkendt, og jeg har da også forståelsen af, at man i tvivlstilfælde har vænnet sig til at søge en forudgående orientering i monopoltilsynet. Jeg synes, dette er en fornuftig tilstand, og det vil give en nødvendig udvidelse af det administrative arbejde, hvis man nu forlanger, at der i alle tilfælde skal indhentes en godkendelse på forhånd; det vil gøre systemet tungt og dyrt at arbejde med, og der er ikke nogen saglig begrundelse derfor.

Derfor kan venstre ikke medvirke til dette lovforslags gennemførelse.

Weikop: Jeg ved ikke, om det skal være en årlig tilbagevendende begivenhed, at monopolloven søges ændret; det sker, hvad enten priserne er opadgående eller nedadgående. Det lovforslag, den højtærede handelsminister her har fremsat, svarer nøjagtigt til det lovforslag, den forrige handelsminister fremsatte den 17. april i fjor. Det blev ikke vedtaget, men det radikale venstre med den nuværende økonomiminister i spidsen medvirkede til at opretholde monopolrådets bemyndigelse til at kræve den forudgående godkendelse af prisforhøjelser indtil den 1. juli 1958, til trods for at man, således som det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen har sagt det, året forud havde forhandlet sig til rette netop mellem socialdemokratiet, venstre, det konservative folkeparti og det radikale venstre om, at bemyndigelsen skulle være faldet væk den 1. juli 1956. Det var en forudsætning for enigheden om monopolloven — og heri er jeg enig med det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen — at det skulle være en varig lov. I stedet for ønsker den højtærede handelsminister øjensynlig, at der fremdeles skal være en vis usikkerhed hos erhvervene med hensyn til den kontrol, monopolrådet skal udøve. Det betragter jeg som noget meget uheldigt, og det er efter min mening ganske i strid med de forudsætninger, hvorunder der blev indgået forlig om monopolloven.

Den højtærede handelsministers begrundelse for fremsættelsen af forslaget er dog en anden end den forrige handelsministers. For et år siden var det de senere prisstigninger, der gjorde det påkrævet at ændre loven. Den højtærede handelsministers begrundelse nu er, at man vil sikre en stabil prisudvikling. Jeg forstår meget vel, at den højtærede handelsminister har måttet kassere begrundelsen fra i fjor: stigende priser, efter at den højtærede statsminister og for øvrigt også den højtærede finansminister her i tinget for nylig har sagt, at priserne er vigende, og at der er udsigt til en større stabilitet. Det ser for mig ud, som om der skal findes en eller anden begrundelse for ændringen af denne lov. Der var vel ingen, tror jeg nok jeg tør sige, der havde tænkt sig, da monopolloven blev vedtaget i 1955, at der ikke skulle kunne komme prisudsving både i den ene og den anden retning.

Hvis man ved den lovgivning, der her er tale om, kunne tilvejebringe stabile priser og dermed gavne lønmodtagerne, var det hele ingen sag, men den højtærede handelsminister ved jo bedre end nogen anden, at dette overhovedet ikke lader sig gøre, og at monopolrådet ikke, selv hvis dette lovforslag blev gennemført, kan ansætte priser eller avancer lavere, end at der kan opnås dækning for nødvendige omkostninger, afskrivninger, transport o.s.v. samt en rimelig nettoavance. Den højtærede handelsminister er særdeles godt bekendt med, at samordningsudvalget i sin betænkning mener, at der ikke kan opnås nævneværdig indflydelse på priserne gennem en regulering, når der ikke er knaphed på varer.

Rent umiddelbart kan det forekomme noget ejendommeligt, at den højtærede handelsminister fremsætter dette forslag. Jeg nærer da også tvivl om, hvorvidt han er videre glad for at komme frem med det. Mon man ikke kommer sandheden nærmere, når man siger, at den højtærede minister ligefrem har været tvunget til at fremsætte forslaget, ganske simpelt på grund af den aftale, der er indgået mellem regeringspartierne inden regeringens dannelse?

Det giver mig anledning til at spørge den højtærede handelsminister, om det nu fremsatte forslag — jeg går ud fra, at der skal være en udvalgsbehandling — kan ændres under behandlingen i udvalget eller helt bortfalde; erhvervene vil sikkert gøre indsigelse og henvise til den enige stilling, der var, da monopolloven blev til. Er den højtærede handelsminister bundet på hænder og fødder af den indgåede aftale? Med andre ord, er der her i dette tilfælde praktisk taget lovgivet underhånden? Hvis det er tilfældet, vil den fortsatte forhandling i udvalget være det rene spilfægteri — for at bruge et af den højtærede statsministers tidligere udtryk.

Når jeg spørger, om lovforslaget ikke kan bortfalde, er det, fordi monopolrådet efter den gældende lov allerede har bemyndigelse til indtil juli 1958 at kræve forud godkendelse af prisforhøjelser på varer, der er opført på den i lovens § 24 foreskrevne liste; det må vel i enhver henseende være tilstrækkeligt. Jeg går ud fra, at listen i givet fald kan ændres.

Hvorfor skal man for resten allerede nu

[Weikop.]

lovgive for en situation, der først bliver aktuel om et år, og er der i virkeligheden anden grund til forslaget fremsættelse end den, at den højtærede økonomiminister hr. Bertel Dahlgaard nærer en så levende interesse for at få loven ændret og ikke mere er ængstelig for at følge socialdemokraterne fuldt ud i deres evige trang til at regulere? Jeg synes, at både det høje ting og erhvervene har krav på et klart svar fra den højtærede handelsminister på, om forslaget kan ændres eller bortfalde ved forhandling, kort sagt, om den højtærede handelsminister er bundet på hænder og fødder, som jeg sagde før.

Jeg tror også, at retsforbundet, der ikke tidligere har medvirket til monopollovens gennemførelse og ej heller stemte for ændringerne i fjor, vil være uhyre interesseret i den højtærede handelsministers svar. Vel kan retsforbundet slå nogle vældige saltomortaler i denne tid, men under behandlingen af dette forslag er der ikke noget i vejen for, at man kan følge den hidtil fulgte linje, der bl. a. også er gået ud på, og det er meget væsentligt, at retsforbundet ikke har ønsket en udvidelse af administrationen. Selv om den højtærede handelsminister i sin fremsættelsestale ikke har sagt et ord om administrationens udvidelse, synes jeg, at det må være åbenbart, at administrationen må udvides betydeligt, hvis forslaget vedtages og erhvervene, således som jeg synes de har krav på, skal have svar inden for en rimelig tid.

Den højtærede handelsminister siger heller ikke et ord om de erfaringer, der er høstet med hensyn til, i hvilket omfang der har fundet reduktioner sted i de anmeldte prisforhøjelser, eller i hvilket omfang der er foretaget undersøgelser af anmeldte prisforhøjelser, der ikke forud skulle godkendes, og hvilket resultat der er kommet ud af sådanne undersøgelser. Jeg synes dog, det havde været naturligt, om den højtærede minister havde begrundet sit forslag noget nærmere. Jeg tror ikke, jeg siger for meget, når jeg hævder, at det er den tyndeste fremsættelse i et så vigtigt spørgsmål for erhvervene, jeg har set i lang tid.

Forholdet er jo det, at forudgående

godkendelse ifølge forslaget nu skal foretages for alle varer, der er undergivet konkurrencebegrænsning, lige fra sæbe til landbrugsmaskiner. Det er klart, at sådan noget vil vi ikke være med til, fordi monopolloven allerede giver monopolrådet adgang til at skride ind over for urimelige forhold, og vi vil ikke være med til en betydelig udvidelse af administrationen. Jeg forstår knap, at den højtærede handelsminister har villet lægge sit gode navn til dette lovforslag i betragtning af de synspunkter, den højtærede minister tidligere har gjort gældende på dette område.

Må jeg lige spørge, om monopolrådet har ønsket denne ændring i loven, om lovforslaget har været drøftet i monopolrådet, og i bekræftende fald hvilket resultat der er kommet ud af drøftelserne, og i hvilket omfang der er taget særstilling.

Monopolrådet har jo tidligere været genstand for drøftelse her i det høje ting, og jeg vil gerne benytte denne lejlighed til at spørge den højtærede handelsminister, om han ikke vil benytte en god lejlighed til at afskaffe monopolrådets forretningsudvalg. Der skal nu indtræde et nyt medlem i forretningsudvalget, og så vidt jeg ved, er der kun tre tilbage. Jeg må mene, at det var den almindelige opfattelse, da loven blev gennemført, at der ikke skulle være noget forretningsudvalg. Der er vist ingen tvivl om, at monopolrådets overvejelser og drøftelser vil blive langt friere, hvis indstillinger til rådet ikke afgives af et forretningsudvalg. Indstillinger bør efter min opfattelse forelægges af formanden eller næstformanden, uden at noget medlem af monopolrådet i øvrigt har taget stilling på forhånd. Jeg tror, at denne måde at behandle sagerne på er den rigtige. Jeg skal derfor henstille til den højtærede handelsminister at ophæve forretningsudvalget snarest muligt.

Til slut vil jeg gerne gentage mit spørgsmål: er det foreliggende lovforslag sikret en så nagelfast vedtagelse i tinget, at det faktisk er spild af tid at sende det i udvalg? Erhvervenes og partiernes synspunkter er jo kendte, og jeg tør sige kendte i enhver henseende; og forholdene har ikke i prismæssig henseende — det er jeg enig med det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen i

[Weikop.]

— i så høj grad skiftet karakter, at det kan berettigede til fremsættelse af det foreliggende lovforslag.

Baunsgaard: Den højtærede handelsministers forslag til ændring i monopolloven må efter min bedømmelse ses som et led i regeringens samlede kriseplan, og bedømmelsen både af ændringens nødvendighed og af tidspunktet for lovforslagets fremsættelse skal ses på denne baggrund. Det høje ting vedtog forleden dag en række afgiftsforhøjelser, som sammen med de eksisterende tekstilafgifter skal holdes uden for pristallet. Det vil skønsmæssigt betyde, at omkring et par hundrede millioner kroner årligt holdes uden for virksomhedernes omkostningskonto, og dette tjener jo i betydelig grad til fremme af det formål, at vort omkostningsniveau bremses. Derfor gælder det også om, synes jeg, at der skabes den størst mulige sikkerhed for, at alle led er med i forsøget på denne begrænsning af omkostningerne; og en fornemmelse af, at nogle virksomheder skulle kunne holde sig uden for deltagelse, bør ikke kunne sætte sig hos lønmodtagerne.

Om rækkevidden af den foreslåede ændring må siges, at der ikke er tale om et nyt princip, men kun om en udvidelse af den gældende regel om forhåndsgodkendelse af prisforhøjelser til nu at omfatte alle varer, der er underlagt konkurrencebegrænsninger. Hidtil har denne regel omfattet et halvt hundrede varegrupper, det gælder f. eks. også så vigtige områder som brændsel, brød, mælk og margarine, altså også områder, hvor der ikke er tale om en enkelt monopoliseret storvirksomhed.

Jeg har bemærket henvendelsen fra visse dele af erhvervslivet, hvori man karakteriserer den foreslåede ændring som overflødig.

Man begrundet dette med, at konkurrencen i dag er effektiv, at konkurrencen er slået i gennem. Må jeg heroverfor sige, at der hos mange, ikke mindst blandt detailhandlere, er en stærk fornemmelse af, at konkurrencen på det prismæssige område for en lang række varers vedkommende ensidigt er overladt til handelen, og at de store industrivirksomheder inden for kon-

sumindustrien ikke yder deres bidrag til pris- og omkostningsnedsættelse.

Det gælder om at give fornemmelsen af, at alle led skal deltage i begrænsningen af omkostningsniveauet, de bedst mulige vilkår for trivsel. Enkelte grelle udslag af overdreven reklameanvendelse, f. eks. inden for sæbeindustrien, har givet mange en stærk følelse af, at disse reklamemetoder benyttes på bekostning af en sænkning af de pågældende varers pris.

Man kan selvfølgelig stille sig tvivlende over for, om den foreslåede ændring har nogen væsentlig betydning. Jeg tror imidlertid, at ændringen kan få stor psykologisk virkning, idet der ubestrideligt vil være forskel på at foretage prisforhøjelser, som man skal kunne bevise nødvendigheden af, og så at kunne foretage prisforhøjelser uden forhåndsgodkendelse og betragte dem som godkendte, hvis der ikke gribes ind fra monopoltilsynet. Det er jo værd at fastholde, at virksomheder, der under en eller anden form er underlagt konkurrencebegrænsninger, nyder fordele, som andre erhvervsgræne ikke har, og det betyder selvfølgelig, at samfundet må have indsigt med disse virksomheders prispolitik. Men jeg vil også understrege, at der ikke er tilsigtet nogen ændring i den linje, at monopoltilsynet ikke skal gribe ind på områder, hvor prisreguleringen sker gennem den frie konkurrence.

Må jeg over for det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen og det ærede medlem hr. Weikop sige, at det dog ikke kan være formålet med vedtagelsen af en lov, at man ikke skal kunne ændre denne, uanset hvilken udvikling der finder sted, og at man ikke skal kunne ændre en lov, uanset hvilken tilrettelæggelse af de økonomiske forhold regering og folketing tvinges til at tage stilling til.

Jeg tror, den foreslåede ændring vil medvirke til, at den høje regerings forsøg på at stabilisere den økonomiske situation vil lykkes, og jeg skal med disse bemærkninger på det radikale venstres vegne anbefale den foreslåede ændring til velvillig behandling.

Aksel Larsen: Uanset om dette er et led i regeringens samlede kriseplan eller ej,

[Aksel Larsen.]

kan jeg på mit partis vegne sige, at vi er særdeles tilfreds med det lovforslag, der her behandles. Det opfylder inden for et begrænset område det krav, som vi kommunister, så længe vi overhovedet har haft en prislovgivning i Danmark, har stillet til prislovgivningen: at prisforhøjelser ikke skal være tilladt, før deres nødvendighed er dokumenteret over for myndighederne og myndighederne har givet tilladelse til disse prisforhøjelser.

Gang på gang, når vi her i tinget har diskuteret prislove eller tilsvarende love, har jeg på mit partis vegne fremført dette synspunkt, og gang på gang er mit synspunkt blevet afvist af de vekslende handelsministre. Det glæder mig, at regeringen nu er blevet klar over, at man må gå i denne retning, at det er nødvendigt at bevæge sig i retning af det, der hedder prisstop.

Jeg kan kun beklage, at det foreløbig kun drejer sig om de områder, der falder ind under monopoltilsynet. Jeg kunne ønske, at vi fik en almindelig priskontrollov igen, og at denne almindelige priskontrollov kom til at indeholde klare og utvetydige bestemmelser om avancebegrænsninger og bestemmelser om prisstop, affattet på samme måde som den bestemmelse, der foreslås her: at prisforhøjelser ikke må sættes i kraft uden forudgående godkendelse. Vi burde have haft noget sådant forlængst; når regeringen nu foreslår det gennemført på dette begrænsede, omend ikke uvigtige område, er der måske håb om, at den vil komme til den overbevisning, at den bør gå videre, hvorved den, omend med en ubehagelig lang forsinkelse, vil kunne opfylde de løfter, den gav arbejderne den 13. april i fjor.

Det vil efter min mening være af uhyre stor betydning, om vi på vort hjemlige område får standset tendensen til prisstigninger. Jeg tror, at det, man her foreslår, vil virke i den retning; men hvis det, der har stået i aviserne om visse planer om forhøjelse af kornpriserne, er rigtigt, er jeg bange for, at dette vil virke i modsat retning. Jeg ved ikke, om bladenes forlydender er korrekte, men jeg benytter lejligheden til at sige, at jeg håber ikke, regeringen vil gå med til planer om så drastiske forhøjelser af priserne på hjemmeavlet hvede og rug som dem, der er blevet luftet.

Endelig har jeg et par bemærkninger til de ærede medlemmer hr. Thorkil Kristensen og hr. Weikop.

Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen konstaterede, at det, regeringen her foreslår, er i strid med det forlig, der i sin tid blev afsluttet om monopolloven. Nu troede jeg i min naivitet, at den diskussion, vi havde i sidste uge, havde gjort det klart, at en hel del forudsætninger var bristet, og man kan ikke nu klare sig ved at pukke på et forlig, som blev indgået under en helt anden regering — men det kan vi lade ligge. Forholdet var, så vidt jeg forstod, at den daværende regering gav efter for presset fra borgerlige partier om at slække mere og mere på priskontrollen, så at der til slut af priskontrol kun blev tilbage loven om tilsyn med monopoler og konkurrencebegrænsninger. Jeg finder, at sådan som den økonomiske situation er, sådan som befolkningens levevilkår er, og i betragtning af, hvor farligt det vil være, hvis priserne får lov til at stige, er det yderst rimeligt, at man ikke holder sig til bogstaven i det forlig, som dengang muligvis — jeg siger „muligvis“, for jeg ved det jo ikke — blev aftvunget socialdemokratiet, men gør noget i retning af, hvad der foreslås her.

Det ærede medlem hr. Weikop mente, at også retsforbundet vel ville være betænkeligt ved noget som det, her foreslåede. Jeg kan ikke forstå, at det ærede medlem hr. Weikop tror det. Det ærede medlem ved jo lige så godt som vi andre, at før valget var retsforbundets slagord hovedsagelig: lad folk være i fred for statens formynderi! Så må det ærede medlem da kunne begribe, at retsforbundet med begejstring vil stemme for yderligere statsindgreb.

Handelsministeren (Philip): Jeg vil gerne takke for den modtagelse, lovforslaget har fået i de fire af tingets partier.

Det spørgsmål, der først og fremmest er til diskussion, er jo, om man skal have en forudgående godkendelse af prisforhøjelser. Det forekommer mig, at man i al almindelighed må anse det for praktisk, når godkendelse overhovedet skal finde sted, at den da kan ske på forhånd, således at vedkommende ikke risikerer bagefter at skulle ned sætte sine priser. Det må vel i al almindelighed være en praktisk fremgangsmåde, at

[Handelsministeren.]

man, når man overhovedet er under tilsyn, først får priserne godkendt. Om pågældende branches virksomheder skal være under tilsyn eller ej, er de jo til en vis grad — ja, jeg kan sige næsten helt og holdent — selv herre over gennem de trufne aftalers karakter.

Det er i dag blevet fremhævet, at der om dette spørgsmål er blevet indgået et forlig mellem de fire gamle partier. Jeg havde ikke på det tidspunkt sæde her i salen, og jeg kender for så vidt kun meget lidt til dette forligs forhistorie, men det forekommer mig, at et forlig altid kun kan holde en vis tid.

Det er endvidere blevet sagt både af det ærede medlem hr. Weikop og af det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen, at dette forslag vil føre til en meget betydelig udvidelse af det administrative arbejde. Jeg kan hertil sige, at efter de oplysninger, der foreligger for mig fra folk, der har med dette arbejde at gøre i det daglige, vil der ikke ske nogen udvidelse af det administrative apparat, idet man alligevel må foretage disse undersøgelser, hver eneste gang en anmeldelse kommer ind, for at se, om lovens betingelser er overholdt. Det eneste, der nu skal ske, er, at man ikke kan foretage forhøjelserne på forhånd.

Det er blevet sagt i dag, at man jo ikke kender, om tiden er den rette til at gennemføre en sådan lovgivning. Det er selvfølgelig rigtigt, at vi ikke i øjeblikket er inde i en periode med stærkt stigende priser, heldigvis, kan man tilføje; men vi må vel også have lov at sige ud fra de erfaringer, vi har fra fortiden, at priser kan ændres med meget kort varsel, og selv om vi i dag heldigvis ikke synes at være inde i en prisstigningsperiode, er der ingen af os, der kan vide, hvor vi er henne bare om et par måneder.

Når det ærede medlem hr. Weikop undrede sig over, at jeg kunne fremsætte et sådant forslag, og som basis for sin undren henviste til, hvad jeg tidligere har arbejdet med, må jeg sige, at jeg ikke helt forstår dette. Hvis det ærede medlem havde fulgt mig i min virksomhed, ville han have lagt mærke til, at jeg altid har været en meget stor tilhænger af frihed inden for næringslivet, men en frihed, der skulle være be-

tinget af, at der foreslå en effektiv konkurrence. Når der foreligger en konkurrence, som man kan være sikker på holder priserne nede, således at omkostningerne bliver dækket og der bliver en rimelig fortjeneste, finder jeg, det vil være meningsløst at foretage indgreb. Men vi må jo ikke glemme, at denne lov netop omhandler de tilfælde, hvor en sådan fri konkurrence ikke eksisterer. Jeg har, tror jeg at kunne sige, adskillige gange i min virksomhed tidligere fremhævet, hvordan det, når den frie konkurrence ikke eksisterer, er aldeles nødvendigt, at staten har indsigt med prisdannelsen; og det er denne indsigt, der med dette lovforslag udvides en smule.

Jeg er blevet spurgt ligeledes af det ærede medlem hr. Weikop, i hvilken grad dette lovforslag er noget, der skal tvinges igennem. Det undrer mig egentlig, at det ærede medlem vil stille dette spørgsmål. Jeg vil dog tro, at han kender de radikale så meget, at han ved, de altid er indstillet på at lytte til andre og modtage gode råd, og kan de radikale blive overbevist, skal de være de første til at forsøge at få lovforslagene ændret.

Endelig har man været inde på spørgsmålet om monopolrådets forretningsudvalg. Jeg har indtryk af, at det er noget, der ofte bliver fremhævet. Så vidt jeg forstår det, blev det i sin tid overladt til ministeren at bestemme, om et sådant forretningsudvalg skulle eksistere, og efter hvad jeg har fået oplyst, har det vist sig at være overordentlig praktisk for monopolrådets daglige arbejde at have et sådant forretningsudvalg. Indtil jeg bliver overbevist om noget andet, vil jeg følge det indtryk, jeg har fået, nemlig at det er praktisk, og jeg har ikke til hensigt at stille noget forslag om at ophæve dette forretningsudvalg; jeg kan endda meddele, at jeg lige har udnævnt et tredje medlem til det.

Per Hækkerup: Over for det ærede medlem hr. Weikops spørgsmål om, i hvilken udstrækning dette lovforslag kunne ændres, vil jeg gerne sige, at nu oplever vi for anden gang i dag, at de to oppositionspartiets vilje til forhandling kun finder udtryk i det negative, at de ikke agter at medvirke til lovforslagenes gennemførelse. Det bliver naturligvis et meget spinkelt

[Per Hækkerup.]

forhandlingsgrundlag, når man på forhånd afviser helt og fuldt den foreslåede lovgivning.

Når det ærede medlem betegner lovforslaget som meget indgribende over for erhvervslivet, skal jeg ingenlunde forklejne lovforslagets værdi, men erindre om, at de principper, som monopoltilsynet må lægge til grund ved sin bedømmelse af prisstigningers rimelighed, er uændret. Det, der ændres ved denne lovgivning, er det omfang, hvori monopoltilsynet på forhånd skal godkende prisstigninger. Det betyder altså ikke, at der over for erhvervslivets adgang til at forhøje priserne sker nogen principiel ændring, men det betyder, at monopoltilsynets mulighed for at forhindre urimelige prisforhøjelser bliver forbedret.

Når det ærede medlem hr. Thor kil Kristensen hævder, at der for to år siden blev indgået et forlig, og at et sådant forlig efter hans opfattelse må forpligte parterne, må jeg deroverfor sige, at det er klart, at et forlig ikke kan forpligte ubegrænset i tidsmæssig henseende. Og når det ærede medlem tilføjer, at for ham at se måtte forudsætningerne for en ændring i det indgåede forlig være, at forhold, der på afgørende områder har været bestemmende for forliget, er undergået ændringer, vil jeg gerne understrege, at i én henseende er forudsætningerne ændret i forhold til de forudsætninger, der forelå, da monopolloven blev gennemført. Vi har for nylig, i sidste uge, gennemført foranstaltninger, der tilsigter at hæmme prisstigninger derved, at afgifter holdes uden for pristallet; det forekommer mig da ganske naturligt, at vi så også, hvor det drejer sig om avancestigninger, søger at skærpe mulighederne for at forhindre, at avancestigninger, som ikke er rimelige, bliver gennemført.

Weikop: Det forbavser mig noget, at det ærede medlem hr. Baunsgaard siger, at her drejer det sig ikke om et nyt princip, ligesom jeg på den højtærede handelsminister forstod, at ministeren mente, at det måtte anses for at være praktisk med forudgående godkendelse af prisforhøjelser. Der er altså både tale om et nyt princip og en ganske ny opfattelse, for vi, der har beskæftiget os med denne sag, ved jo, at da den daværende regering fremsatte

sit forslag til monopollov, foreslog den, at reglen skulle være tidsbegrænset. Der var ikke dengang tale om, at det kunne være praktisk at have en sådan bestemmelse; man sagde: nu må vi have en overgangstid, hvor man kan ophæve de forskellige maksimalpriser o. s. v., og så lavede man en tidsfrist. Det var ikke spørgsmålet om at have en tidsfrist, man drøftede meget indgående; man drøftede, om man skulle fastsætte datoen til 1. april eller 1. juli, og så blev det 1. juli. Jeg må derfor sige til det ærede medlem hr. Baunsgaard, at der er her tale om en meget væsentlig forskel i princippet.

Dernæst sagde det ærede medlem hr. Baunsgaard, at dette er et led i en krisep lan. Men der er den forskel mellem det forslag, vi behandler her, og det forslag, vi behandlede lige før, at om dette sagde den højtærede minister, at det skulle tidsbegrænses til et år, men det her skal være permanent.

Jeg sagde før, at det ikke kan være nødvendigt at have en bestemmelse som den foreslåede af den simple grund, at der i øjeblikket er en bestemmelse i loven, hvorefter man kan kræve forudgående prisgodkendelse indtil den 1. juli 1958. Må jeg spørge den højtærede minister: vil det ikke være muligt, hvis man endelig anser det for påkrævet, at udvide listerne efter forhandling med organisationerne? Man har jo altså i øjeblikket den nødvendige hjemmel dertil.

Den højtærede minister sagde endvidere, at der ikke vil blive nogen særlig udvidelse af administrationen, fordi man i forvejen foretager alle de pågældende undersøgelser. Ja men når man kan foretage alle undersøgelser og man har alle bemyndigelser, må man spørge sig selv: hvad skal det så til at komme med denne lovgivning? Administrationen vil ikke blive større, siger den højtærede minister. Nej, men hvis der kommer prisstigninger i løbet af kort tid eller om nogle måneder — hvad vi ikke håber — kan man ikke bestride, at der vil blive en stor administration. Det er klart, at administrationen vil være afhængig af, hvorledes prisstigningerne vil indfinde sig.

Den højtærede minister sagde, at han ville gerne modtage gode råd, og at denne

[Weikop.]

sag var ikke fastlagt i forvejen. Må jeg hertil sige, at den højtærede statsminister talte den 14. juni om, hvad der var aftalt, og oplyste, at aftalen her lød således:

„Monopollovgivningen ændres på en sådan måde, at forhøjelsen af priser på de områder, som loven omfatter, ikke kan finde sted uden godkendelse af monopoltilsynet.“

Det er den aftale, der er indgået. Jeg spørger: vil den højtærede minister bryde denne aftale, hvis den højtærede minister får nogle gode råd? Jeg forstod på det ærede medlem hr. Baunsgaard, at han ikke ville, og det bliver nok det afgørende, når vi kommer i forhandling om, hvad partiet mener.

Jeg er også ganske overrasket over, at vi slet ikke har hørt noget fra retsforbundet. Det er vist første gang, at retsforbundet overhovedet ikke har noget at sige om en så vigtig sag som den, der her er tale om. Lad da folk være i fred, har partiet krævet. Jeg kunne godt lide at lade det ærede medlem hr. Tholstrup være i fred, men jeg synes alligevel nok, at det ærede medlem skulle erklære, hvorvidt det ærede medlem og hans parti vil være med til at arbejde for de gode råd og eventuelt få lovforslaget ændret eller eventuelt få det til at bortfalde. Her ville retsforbundet kunne gøre en indsats.

Men når den højtærede minister nu inviterer til forhandling, medens det ærede medlem hr. Baunsgaard ganske vist gør det modsatte, ja, så må vi se at finde ud af, hvad der skal ske, når vi kommer til forhandlingerne i udvalget.

Thorkil Kristensen: I sine sidste udtalelser forsøgte det ærede medlem hr. Per Hækkerup at give en begrundelse for dette lovforslag, en begrundelse, der skulle betyde, at forudsætningerne for lovens vedtagelse i sin tid var ændret, og som eksempel herpå nævnedes det ærede medlem de afgifter, som blev vedtaget i sidste uge, og som skal hol-

des uden for pristallet. Jeg finder dog anledning til at sige, at dette ikke kan give nogen saglig begrundelse for at ændre den monopollov, vi vedtog for to år siden; hvad der så kan være af politisk sammenhæng, er jo en anden sag. At disse afgifter blev holdt uden for pristallet, betød, at de skulle virke ens for alle befolkningsgrupper, både dem, der har prisregulerede indkomster, og dem, der ikke har det. Der skabes altså ikke derved nogen forskydning i indkomstudviklingen de forskellige befolkningsgrupper imellem, og derfor kan dette ikke indeholde nogen saglig begrundelse for den ændring af monopolloven, der her er foreslået.

Tholstrup: Det må jo være undgået det ærede medlem hr. Weikops opmærksomhed, at jeg udtalte mig om dette lovforslag ved det forrige lovforslags behandling, så jeg har altså sagt, hvad jeg mener derom. En af de ting, som vi blev enige om i det udvalg, som forhandlede, da regeringen blev dannet, var, at der skulle spares, hvor man kunne, og det kan man bl. a. gøre ved ikke at bruge alt for mange ord, der skal fylde i Folketingstidende.

Baunsgaard: Må jeg sige til det ærede medlem hr. Weikop, at jeg i mit første indlæg gjorde opmærksom på, at princippet om, at også virksomheder, der ikke var monopoliserede, enkeltvirksomheder, var underkastet forhåndsgodkendelse, kendte man i forvejen, og det ved det ærede medlem næsten bedre end jeg.

Det ærede medlem siger dernæst, ganske vist ikke henvendt til mig, at man kunne dog i dette tilfælde lade folk være i fred. Må jeg gøre det ærede medlem opmærksom på, at her er tale om folk, der ikke ønsker at være i fred, for man må i et demokratisk land vide, at når man selv tiltager sig konkurrencebegrænsende begunstigelser, kan det kun ske under tilsyn fra det offentliges side. Det ærede medlem har heller ikke tidligere gjort sig til modstander af selve dette princip.

[Baunsgaard.]

Jeg for mit vedkommende er også så radikal, at jeg gerne lytter til andre folks gode råd, men det er da ikke min fejl, at det ærede medlem ikke gav nogen i første omgang. Hvis han vil give nogle i udvalget, skal jeg være villig til at lytte til dem.

Weikop: Jeg forstår, at det ærede medlem hr. Baunsgaard øjensynlig slet ikke forstår stillingen. Må jeg spørge det ærede medlem hr. Baunsgaard: er der ikke allerede i denne lov en beføjelse til at kræve forhåndsgodkendelse af priserne indtil 1. juli 1958, er der ikke mulighed for, at de lister, det drejer sig om, kan udvides? Er der ikke i øjeblikket i loven bemyndigelse til at skride ind over for urimelig konkurrencebegrænsning? Hvad mere ønsker det ærede medlem hr. Baunsgaard?

Det ærede medlem hr. Tholstrup, der øjensynlig slet ikke vil ud af busken, skulle have bidraget til at sanere Folketingstidende langt tidligere, for sikke mange penge vi så havde sparet!

Per Hækkerup: Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen kan ikke se nogen saglig begrundelse i de bemærkninger, jeg gjorde om, at forudsætningerne for monopoltilsynets virksomhed var ændret derved, at afgifterne holdes uden for pristallet, og afviser min saglige begrundelse med en henvisning til, at dette, at man holder afgifterne uden for pristallet, betyder, at der ikke sker nogen forskydning i indkomsterne befolkningsgrupperne imellem. Det sidste er naturligvis rigtigt, men det ændrer intet i, at de lovgivningsforanstaltninger, der tilsigter at holde afgifterne uden for pristallet, desuden betyder et indgreb med det formål at stabilisere priserne, at forhindre det, det ærede medlem så ofte har betegnet som den onde cirkel.

Når man på den måde griber ind for at forhindre bevægelsen prisstigning-lønstigning i at virke, er det helt naturligt, at man tilsvarende griber ind i bevægelsen lønstigning-prisstigning derved, at man øger monopoltilsynets mulighed for at hindre prisstigninger, der ikke er begrundet i nødvendige omkostningsstigninger. Når vi ved at holde afgifterne uden for pristallet har søgt at bremse prisstigningsvirkningen, søgt at sta-

bilisere prisniveauet, må det også føre til, at det ærede medlem støtter dette saglige synspunkt; vi gør, hvad vi kan for at forhindre avancementstigninger, og det kan man bl. a. støtte ved at gennemføre det forslag, der her er fremsat, som tilsigter at give monopoltilsynet mulighed for, inden prisstigninger er sket, at bedømme, om de er rimelige eller ikke.

(Kort bemærkning).

Tholstrup: Når mit navn ofte figurerede i Folketingstidende, skyldes det jo, at jeg som repræsentant for det daværende mindste parti ofte måtte herop, men prøv at tælle linjerne i de indlæg, der er kommet, så vil det ærede medlem hr. Weikop finde ud af, at jeg har holdt de korteste taler i det høje ting.

Med hensyn til monopolloven er der det at sige, at de, som har indgået prisaftaler, og som af den grund ikke kan lide dette forslag, bare kan ophæve deres prisaftaler, så er de fritaget for de foreslåede indgreb. Hvis mit forslag i sin tid var gået igennem, havde sådanne prisaftaler ikke længere kunnet indgås, idet vi stillede det enkle forslag, at alle prisaftaler skulle være forbudt.

(Kort bemærkning).

Thorkil Kristensen: Må jeg blot sige til det ærede medlem hr. Per Hækkerup, at dette lovforslag er jo ikke et forslag om avancernes størrelse. Det er et forslag om fremgangsmåden ved eventuelle prisforhøjelsers godkendelse, men der er intet i dette lovforslag, som ændrer de nugældende regler om, hvor høje priser eller avancer må være.

(Kort bemærkning).

Per Hækkerup: Jeg har tidligere gjort opmærksom på, at jeg naturligvis er helt klar over, at lovforslaget intet ændrer i de principper, monopoltilsynet skal lægge til grund, når man bedømmer rimeligheden af prisforhøjelser; men vedrørende monopoltilsynets muligheder for effektivt at forhindre urimelige prisstigninger er det en erfaring, som jeg tror det ærede medlem kun vil bekræfte, at en forudgående kontrol giver større sikkerhed end en efter-

[Per Hækkerup.]

følgende kontrol, og det er denne større sikkerhed, man søger at opnå ved dette lovforslag.

Handelsministeren (Philip): Det er blevet nævnt under forhandlingerne i dag, at man allerede skulle være i besiddelse af de myndigheder, der er nødvendige for at udvide listen over varer, for hvilke der kræves en forhåndsgodkendelse ved prisforhøjelser, og det er rigtigt, at man kunne overføre varer til denne liste. Det er imidlertid også rigtigt, at det stadig har været sådan, at denne paragraf om forhåndsgodkendelse har været tidsbegrænset, og det har ligget i luften, at når tiden var udløbet, skulle der ikke længere være en sådan liste. Det er en naturlig følge heraf, at de, der har skullet arbejde med disse spørgsmål, altid har måttet være meget tøvende og tilbageholdende med hensyn til at føre varer over på denne liste. Nu bortfalder imidlertid denne tidsfrist, og dermed behøver man ikke længere at sondre imellem disse to grupper; men der bliver mulighed for at inddrage den lange række småvarer, som det for en stor del drejer sig om, under denne forhåndsgodkendelse.

Der er blevet talt om en udvidelse af administrationen. Jeg tror ikke, det ærede medlem hr. Weikop har ret, når han siger, at indførelsen af denne bestemmelse vil kræve en udvidelse af administrationen f. eks. i perioder med stærkt stigende priser eller urolige priser, for da måtte man alligevel udvide administrationen, idet der i øjeblikket er en pligt til at følge varepriserne, både priserne på de varer, der er på listen for forhåndsgodkendelse, og de andre varepriser. Arbejdet skulle altså gøres i alle tilfælde. Det er klart, at hvis man kommer ind i en urolig periode, vil det kræve større administration, men det ville det gøre i alle tilfælde, hvad enten vi ændrer denne lov, således som det nu foreslås, eller ikke.

(Kort bemærkning).

Weikop: Det forbauser mig, at den højtærede minister kan sige, at det har ligget i luften, at denne tidsbegrænsning skulle ophæves. I alle de forhandlinger, der er gået forud, har der været fuld enighed mellem socialdemokrater og radikale og os

om tidsbegrænsningen; datoen var som sagt oprindeligt 1. juli 1956. Af den højtærede ministers udtalelse kan jeg derfor se, at dette lovforslag ikke er et led i kriseplanen, men et normalt forslag til lov om ændring af lov.

Til sidst vil jeg gerne sige til det ærede medlem hr. Tholstrup, at han i dag kunne have holdt sin allerkorteste tale her i det høje ting. Han kunne blot have sagt: jeg tiltræder alt, hvad der kommer fra regeringen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Per Hækkerup: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om omsætningsafgift af motorkøretøjer m. v.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 17, fremsættelsen i tidenden sp. 25).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Retoft: Når man tager den voldsomme udvikling i betragtning, som bilismen har gennemgået særlig i de senere år, kan det ikke undre nogen, at lovgivningsmagten gang på gang har måttet beskæftige sig med problemer, der vedrører dette område. Hovedproblemet i det foreliggende lovforslag er bortfaldet af ordningen med tildeling af indkøbstilladelser. Omsætningsafgiften vil i fremtiden for samtlige motorkøretøjer, der er afgiftspligtige, blive beregnet efter de satser, der er foreslået i § 3. Der røres selvfølgelig ikke ved de motorkøretøjer, som hidtil har været afgiftsfri, og som er nævnt i § 4. Jeg skal ikke komme nærmere ind på bestemmelserne i denne paragraf, der ligner bestemmelserne i den gældende lov, idet dog enkelte ting er tydeliggjort.